

Protokół

110. posiedzenia, I. sesyi, IX. peryodu Sejmu galicyjskiego z dnia 14. listopada 1910.

Początek o godzinie 9 minut 25 przed południem.

Przewodniczący: Marszałek krajowy JE. St. hr. Badeni.

Sekretarze: Mieczysław Urbański, Stanisław Henryk hr. Badeni, Jan Wasung, Zacharyasz Skwarko.

Obecnych posłów 130.

Ze strony Rządu: c. k. Namiestnik JE. Dr. Michał Bobrzyński, c. k. Radca Dworu Stanisław Grodzicki.

Marszałek konstatuje dostateczną ilość posłów i otwiera posiedzenie.

Marszałek oznajmia, iż protokół 109 posiedzenia złożony jest w biurze sejmowem do przejrzenia.

Sekretarz p. Urbański odczytuje spis petycyj wniesionych po dzień 14. listopada 1910 roku, które przydzielono następującym komisjom, a mianowicie:

Wydziałowi krajowemu L. s. 7907, 7908.

Komisji szkolnej L. s. 7911.

Komisji administracyjnej L. s. 7906, 7906.

Komisji reformy wyborczej L. s. 7909, 7910.

Marszałek wzywa sekretarza do odczytania złożonego wniosku i interpelacji.

Sekretarz p. Urbański odczytuje zgłoszony wniosek i interpelację, które opiewają:

W n i o s e k.

Wysoki Sejmie!

Wskutek zarządzeń weterynaryjnych przeciwko pryszczycy w powiecie brzozowskim zostały zamknięte jarmarki — targi i wzbroniona została sprzedaż bydła, trzody, drobiu, nabiału, jaj

Wobec tych zarządzeń, ludność wiejska nie jest w stanie zadość uczynić na razie obowiązkowi płacenia podatku w czasie naznaczonym — wnosi się:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Wzywa się c. k. Rząd, ażeby zarządził wstrzymanie egzekucyj podatkowych w powiecie brzozowskim.

Wnioskodawca:
Zdzisław Skrzyński.

Laskowski, Starowieyski, Tyszkiewicz, Gorayski, St. Mycielski, Komorowski, Mars, Konopka, Stadnicki, Wodzicki, Jędrzejowicz, Gotz, Baworowski, St. H. Bardeni, Hupka.

I n t e r p e l a c y a

posła J. Cielucha i tow. do c. k. Rządu w sprawie dochodzeń przeprowadzonych przez c. k. żandarmeryę.

Władze rządowe, poruczają gminom wiele spraw do zbadania, zaopiniowania i t. p. co gdy te skutecznią, te same władze ponownie rzeczy te badają przez c. k. żandarmeryę, która w znacznej części sprawy bada pobieżnie, lekkomyślnie o czem zdaje relacye bardzo często sprzeczne z wolą gminy.

Żandarm badający często uważa się za zwierzchnika przełożonego nad gminą, za jakiegoś kontrolora gminy od którego woli to ma być zależną, a nie znając stosunków miejscowych załatwia rzecz według swego widzimisię i oczywiście bardzo często stronnico ze szkodą ludności.

Stosunki takie są także upokarzające gminy, względnie przełożenie tychże pochodzące z wyboru obywateli obdarzonego ich zaufaniem.

W obecnym czasie, władze załatwiają rekursa wniesione przez gminy i osoby prywatne, przeciw odmowie koncesyj gospodnio-szynkarskich i zbadanie stanu rzeczy przydzielono znów żandarmeryi, która przeprowadza je tak jak jej się podobą wbrew opinii gminy i jej mieszkańców, popiera osoby niegodnie i niezasłu-

gujące na jakiekolwiek zaufanie, twierdząc że opinia żandarma będzie decydującą przy nadaniu koncesyi.

Że takich wydarzeń jest wiele to nie ulega żadnej wątpliwości -- że relacye żandarmeryi należy traktować bardzo oględnie, interpeiujący naprowadza fakt którego był naocznym świadkiem, a który go w tem przekonaniu co do jednostronnego traktowania sprawy utwierdza.

Mianowicie w gminie Stróżach pow. Grybów w dniu 8/11. b. r. tamtejszy komendant żandarmeryi, przez Eliasza Ringelhaupta o koncesye szynkarskie częstowany, oświadczył wobec wielu świadków, że nadanie koncesyi szynkarskiej jest zależnem od jego decyzji, względnie żandarmeryi, pozwalał wglądać w odnośne akta urzędowe i robił im różne uwagi i wskazówki, z czego wynikało, że opinia jego jest na korzyść częstujących go, przeciw opinii gminy Wilczyńska i jej mieszkańców, którzy pragną, ażeby koncesya ta nadaną była M. Krzysztoniowi.

Wypadki takie wywołują niesłychane rozgoryczenie ludności.

Wobec tego podpisani zapytują c. k. Rząd, czy wypadki te są mu znane?

Co zamierza uczynić, ażeby natychmiast podobnym nadużyciom zapobiedz?

Czy zechce zarządzić co należy, ażeby sprawy podobne, jeżeli mają być badane przez żandarmeryę, były badane w porozumieniu z gminą?

Interpelant:
Cieluch.

Styla, Ptak, Bojko, Wasung, Lewakowski, Długosz, Szwed, Jedynek, Witos, Myjak, Krężel, Stapiński, Cipser, Kędzior.

Marszałek oznajmia, że odczytany wniosek umieści na porządku dziennym jednego z następnych posiedzeń, interpe-

lacyę zaś odstąpi p. komisarzowi rządowemu.

Marszałek wzywa do odczytania wniesionego oświadczenia.

Sekretarz p. Urbański czyta:

Na protest P. P. Dra Lewickiego i tow. wniesiony do protokołu obrad Sejmowi krajowego z dnia 12. listopada 1910 wnoszą podpisani posłowie jako obecni na tem posiedzeniu następujące

Oświadczenie:

Stwierdzamy niniejszem zgodnie z prawdą, że pomimo rozmyślnego i z wielką usilnością prowadzonego zakłócenia porządku obrad przez dwunastu posłów, należących do klubu ukraińskiego, a to za pomocą krzyków, gwizdania, trąbienia, tudzież bicia w blachy i w pultry — całe posiedzenie sejmowe z dnia 11. listopada 1910 odbyło się zgodnie z postanowieniami regulaminu sejmowego.

Przez cały czas trwania posiedzenia przemawiał poseł Witos — t. j. przemawiał przeszło pięć godzin.

Jest to rzeczą zupełnie naturalną i regulaminem wyraźnie dozwoloną, iż posługiwał się przy tem notatkami. Lecz nie jest zgodnem z prawdą twierdzenie P. P. protestujących, jakoby poseł Witos mowę swoją odczytał. Poseł Dr. Lewicki i członkowie klubu, którego on jest przewodniczącym, sami — aczkolwiek bezskutecznie, usiłują przeszkodzić prawidłowemu tokowi obrad sejmowych, a następnie wnoszą protesta, w których utrzymują iż obrady były nielegalne, chociaż nie są w stanie przytoczyć ani jednej okoliczności faktycznej, regulaminem uzasadnionej, którąby można wziąć za podstawę do uznania ich protestów za uzasadnione. Tak samo brak podstaw do

uznania posiedzenia sejmowego z 11. listopada 1910 za nielegalne.

Lwów, 12. listopada 1910.

Dr. Wł. Czaykowski, Moysa, Doliński, Witkowski, L. Cieński, Sare, Rutowski, Schätzel, Adam, Jabłoński, Skarbek, Kędzior, Rittel, Wrześniowski, Thullie, Piniński, Dembowski, Milewski, Bednarski, Maryewski, Gniewosz, A. Brunicki, Potocki, Pastor, Hupka, W. Korytowski, Laskowski, Czartoryski, Abrahamowicz, Merunowicz, Gorayski, T. Cieński, A. Lubomirski, Baworowski, Bandrowski, J. Korytowski, Raciborski, Leo, Dąbski, Loewenstein, Pilat, Federowicz, Tertil, Cipser, Komorowski, Cielecki, Schnell, Sozański, Wł. Kraiński, Wereszczyński, Jampolski, Battaglia, Lewakowski, J. Brunicki, Obertyński, Bernadzikowski, Halban, Bojko, Konopka, Tyszkiewicz, Wodzicki, Brykczyński, Wł. Wiktor Czaykowski, Bis, Cielecki, Krzczunowicz, Garapich, Stapiński, Styła, Ptak, Haempel, Sala, Urbański, Żardecki, Stefczyk, Starzyński, Niezabitowski, Starowieyski, Witos, E. Mycielski, Zamoyski, Hupka, Mars, Horodyski, Jahl, Krzysztofowicz, Onyszkiewicz, Cieluch, St. Mycielski, Krężel, Theodorowicz, Długosz, Michałowski.

Marszałek oznajmia, że oświadczenie to dołączone będzie do protokołu z posiedzenia dzisiejszego i posiedzenia z dnia 11 b. m.

Marszałek wzywa do czytania wniesionego protestu.

Sekretarz p. St. H. Badeni czyta:

Lwów, dnia 12. listopada 1910.

Do

J. Eksc. Stanisława hr. Badeniego

Marszałka krajowego

we Lwowie

Podpisani posłowie Sejmu krajowego Królestwa Galicyi i i. wnoszą niniejszem, po myśli §. 76. regulaminu sejmowego

P r o t e s t

przeciw niezgodnemu z regulaminem postępowaniu, które miało miejsce dnia 12. listopada 1910 r. na 109. posiedzeniu I. sesyi IX. peryodu, Sejmu galicyjskiego

W szczególności:

W sprawozdaniu stenograficzem tego posiedzenia Sejmu galicyjskiego stwierdzono, że w czasie trwania całego posiedzenia, na którym miała się przeprowadzić ogólna dyskusya budżetowa — trwały hałas, krzyki — bicie pultami, — granie, świstanie i t. d.

A więc podpisani konstatuja zgodnie z prawdą — że w czasie rzekomych narad na tem posiedzeniu — i przez cały czas rzekomych mów w sprawie budżetu pp. posłów Götza-Okocimskiego, Landaua i Zamoyskiego, panował z powodu obstrukcyi posłów ruskich — taki gwar w sali posiedzeń, — że było fizyczną niemożliwością, słyszeć rzekome mowy wspomnianych posłów.

To też wymienieni posłowie przemawiali nie ze swoich miejsc lecz z trybuny sprawozdawców, a stenografowie spisywali mowy, dyktowane im do ucha przez tychże posłów.

Tego sposobu prowadzenia obrad, — ani mów dyktowanych do usz stenografom, nie można nazwać dyskusją budżetową, jak to podaje protokół posiedzeń, bo nietylko stenografowie ale i posłowie mają prawo a nawet obowiązek wiedzieć o czem i jak toczy się dyskusya — a możność tego była im odebrana, bo nawet stojąc bardzo blisko trybuny — nie można było nic z rzekomych mów słyszeć.

A nawet i na trybunę dostać się, ażeby, przykładając ucho prawie do ust rzekomego mowcy — jak to czynili stenografowie — by usłyszeć mowę, było podpisanym niemożliwe, bo polscy posłowie trzymali trybunę w oblężeniu.

Przeciw takiemu prowadzeniu debaty budżetowej protestował poseł Skwarko.

Ponieważ według postanowień §. 39. i następujących regulaminu sejm. — rozprawy sejmowe muszą być ustne — wszystkim posłom zrozumiałe i dostępne, dlatego nie ulega najmniejszej wątpliwości, że rzekomo przeprowadzona generalna rozprawa budżetowa na tem posiedzeniu Sejmu galicyjskiego, jest nieważną wskutek czego wnosimy ten protest i prosimy o odczytanie go na najbliższem posiedzeniu i o dołączenie go do protokołu narad.

Dr. Kost Lewicki.

Iwan Kiweluk, Dr. Iwan Kurowec, Dr. Iwan Makuch, Petruszewicz, Z. Skwarko, M. Sodomora, Paweł Dumka, T. Staruch, A. Staruch, Iwan Sandulak, Winniczuk.

Marszałek oznajmia, że protest ten będzie dołączony do protokołu obrad posiedzenia z 12 b. m. i dzisiejszego.

P. T. Staruch prosi o głos w sprawie zapytania do Marszałka.

Marszałek udziela głosu p. T. Staruchowi, zastrzegając sobie po myśli §. 75 regulaminu prawo udzielenia głosu na zapytanie do Marszałka na początku lub na końcu posiedzenia, według swego uznania.

Przemawia p. T. Staruch w sprawie odmawiania mu biletów wstępu do Sejmu i postępowania wobec niego urzędników kancelaryi sejmowej.

Marszałek odpowiada p. T. Staruchowi.

Izba przystępuje do porządku dziennego którego punktem pierwszym jest:

Dalszy ciąg rozprawy ogólnej nad sprawozdaniem Komisji budżetowej o budżecie krajowym na rok 1911.

Marszałek udziela głosu p. Battaglii.

W tej chwili powstają na ławach posłów klubu rusko-ukraińskiego wrzawa, dzwonięcie, gwizdanie, trąbienie i uderzanie pultami, które trwają dalej.

P. Battaglia przemawia z mównicy.

Po ukończeniu przemówienia p. Battaglii następuje spokój w Izbie.

Marszałek stwierdza, że rozprawa budżetowa trwała przeszło pięć godzin i oznajmia, że zamierza przystąpić do zamknięcia posiedzenia, przedtem udziela głosu p. Petruszewiczowi.

Przemawia p. Petruszewicz zakłada imieniem klubu rusko-ukraińskich posłów protest przeciw sposobowi obrad i zapowiada wniesienie pisemnego protestu w dniu jutrzejszym przed posiedzeniem.

Marszałek zamyka posiedzenie, naczynając następnę na dzień 15. listopada 1910 godz. 9 przed południem i ustanawia porządek dzienny następnego posiedzenia.

Koniec posiedzenia godzina 2 minut 37 po południu.

Marszałek krajowy:

Stanisław Badeni w. r.

Sekretarze:

Mieczysław Urbański w. r.

St. Henryk Badeni w. r.

Do niniejszego protokołu dołącza się w myśl przepisów §. 76 reg. sejm. następujący protest p. Lewickiego i tow. i oświadczenie na ten protest. (Zobacz protokół 111. pos. z dnia 15. listopada i 112. pos z dnia 16. listopada 1910).

Lwów, dnia 17. listopada 1910.

Do

J. Eksc. Stanisława hr. Badeniego, Marszałka krajowego we Lwowie.

Podpisani posłowie Sejmu kraj Król. Galicyi i i. wnoszą niniejszem w myśl §. 76 reg. sejm.

Protest

przeciw niezgodnemu z regulaminem postępowania które zaszło dnia 14. listopada 1910 r. na 110. posiedzeniu I. sesyi IX. peryodu Sejmu galicyjskiego.

W szczególności:

Na porządku dziennym, jako pierwszy punkt była rozprawa nad sprawozdaniem komisji budżetowej o krajowym budżecie na rok 1911.

Gdy JE. Marszałek przystąpił do porządku dziennego i udzielił głosu posłowi Battaglii, a ten wstąpił na trybunę — powstał w sali, z powodu obstrukcyi ukraińsko-ruskich posłów taki hałas,

krzyki, świsty, bicie pultami i t. d., że wykluczoną była możność usłyszenia mowy.

I mowca ten nawet nie wysiłał się by go usłyszeć, wiedząc, że to jest niemożliwe lecz wygłaszał swoją mowę do ucha stenografom, którzy stali nad nim i koło niego.

Mimo, że stoły stenografów znajdują się pod samą trybuną, to mimo tego nie mogli stenografowie słyszeć mowę z trybuny — lecz spisywali ją z ust mowcy — na trybunie.

Mowy tej nie słyszał prawdopodobnie i JE. Marszałek — który siedzi zaraz za trybuną, a niema mowy, by mogli ją słyszeć inni posłowie bądź to ze swoich miejsc — do czego mają pełne prawo, bądź też stojąc w pobliżu trybuny.

To też dyktowanie mowy przez p. Battaglię do ucha stenografom, nie można uważać za mowę wygłoszoną w sejmie i narad na tem posiedzeniu nie można nazwać naradami Sejmu — tak jak posłom była odebrana możność brania udziału w obradach słuchania mowy.

Przeciw takiemu prowadzeniu narad — bo opisany stan narad i rzekoma mowa p. Battaglii trwały przez całe posiedzenie — protestował p. Petruszewicz.

A ponieważ według postanowień §. 39. i następ. regul. sejm. rozprawy sejm. muszą być ustne i wszystkim posłom zrozumiałe i dostępne, dlatego nie ulega najmniejszej wątpliwości — że rozprawa budżetowa na 110 posiedzeniu Sejmu z 14. listopada 1910 r. jest nieważną; na co wnosimy ten protest z żądaniem, odczytania go na najbliższym posiedzeniu Sejmu i dołączenie tegoż do protokołu narad.

Dr. Kość Lewicki, J. Kiweluk, Dr. Ku-

rowiec, L. Winniczuk, Paweł Dumka, Petruszewicz, T. Staruch, A. Staruch, Skwarko, M. Sodomora, Dr. Makuch, Sandulak.

Na protest pp. Dra Lewickiego i tow. wniesiony do protokołu obrad Sejmu krajowego z dnia 15. listopada 1910 przeciw przebiegowi posiedzenia sejmowego z dnia 14. listopada 1910 wnszą podpisani posłowie, jako obecni na tem posiedzeniu następujące

O ś w i a d c z e n i e .

Podpisani na proteście posłowie Dr. Kost' Lewicki, J. Kiweluk, Dr. Kurowiec, L. Winniczuk, Paweł Dumka, Petruszewicz, T. Staruch, A. Staruch, Skwarko, Sodomora, Dr. Makuch, Sandulak od szeregu dni w Izbie poselskiej trąbią, gwizdzą, biją w pultry i t. d. w tym celu aby zakłócić spokojne prowadzenie obrad obniżyć powagę i uniemożliwić powzięcie uchwał.

Z tąd pochodzi, że posłowie przy rozprawie budżetowej przemawiający, chcąc się uchronić od krzyków, gwizdań, trąbień i t. d., które wyprawiają ustawicznie i rozmyślnie posłowie klubu ukraińskiego, przemawiają z trybuny refentów, do czego w myśl regulaminu są uprawnieni.

Stwierdzają podpisani na oświadczeniu niniejszem posłowie, że każdy z posłów, który się do trybuny zbliży, a któremu na tem zależy by mowę słyszał, usłyszeć go może, a niezgodnie jest z prawdą, by mowca, a w danym wypadku poseł Battaglia, tylko do stenografów mówił i by go posłowie lub Ekscelencya Marszałek słyszeć nie mogli.

Jeżeli posłowie klubu ukraińskiego nie mają ochoty słuchać mowcy, a nie mają widocznie ochoty, skoro sami krzyki, gwizdania, trąbienia i t. d. wyprawiają, to

chyba sami sobie winę przypisać muszą a protest przez nich wniesiony, nie może być uważanym za uzasadniony.

Ponieważ wobec tego okoliczności w proteście przytoczone nie są tego rodzaju, aby na nieważność obrad sejmowych wpływały, lub nieważność tych obrad powodowały, ponieważ nadto żaden z posłów, ani też żadna z osób, do Izby poselskiej należąca, nie stawia przeszkód protestującym w braniu udziału w obradach sejmowych, a przeciwnie sami protestujący przez gwizdanie, trąbienie i t. d. stawiają się dobrowolnie i rozmyślnie w niemożności brania udziału w obradach, przeto postępowanie na posiedzeniu obrad dnia 14. listopada 1910 uważane być musi za zgodne z regulaminem, a nielegalność obrad na tem posiedzeniu wprost jest wykluczoną.

W przeciwstawieniu do tego, co się wyżej powiedziało, postępowanie posłów klubu ukraińskiego jest nielegalne, przeciwne regulaminowi.

Lwów, 15. listopada 1910.

Maiss, Leo, Battaglia, Wereszczyński, Witkowski, A. Lubomirski, Stapiński, Skarbek, Jabłoński, Sala, Skrzyński, Krężel, Sare, Bednarski, Merunowicz, Halban, Onyszkiewicz, Jampolski, Konopka, Götz, Doliński, Hupka, Urbański, Horodyski, A. Brunicki, Pilat, Rutowski, Thullie, Wodzicki, J. Brunicki, Jaszowski, Moysa, Potocki, Stadnicki, Jahl, Milewski, Ober-tyński, Gołuchowski, Rittel, Rayski, Witos, Jędrzejewicz, K. Lubomirski, Brykczyński, Laskowski, Garapich, Niezabitowski, Wrześniowski, Czartoryski, Pastor, Winc. Kraiński, Wł. Kraiński, J. Korytowski, Zamoyski, Mars, Federowicz, Bernadzowski, Cielecki, Stefczyk, Komorowski, Tertil, St. H. Badeni, Jaworski, Vivien, Tarnowski, Lewakowski, Landau, Wrześniowski, Gniewosz, Długosz, Sobolewski, Bojko, Czartoryski, Gorayski, Czecz, Barowowski, Ptak, Styła, Bis, Schnell, Witos, Cipser, Ciuchciński.

